

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла
Бойчука

Факультет декоративно-прикладного мистецтва
(назва факультету)

Кафедра мистецтвознавства і мистецької освіти
(назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної
діяльності

(підпис)

І.В. Петрова
(ініціали, прізвище)

«12» вересня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК 1.2. ГЕНДЕРНА КУЛЬТУРА В МИСТЕЦТВІ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти третій (доктор філософії)
(перший (бакалаврський)/другий (магістерський))

галузь знань 02 «Культура і мистецтво»
(шифр і назва)

освітня програма Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація
(назва)

спеціальність 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»
(шифр і назва)

тип дисципліни обов'язкова
(обов'язкова/за вибором)

мова викладання українська
(українська/англійська)

ПОГОДЖЕНО

Керівник групи забезпечення освітньо-
професійної програми (для акредитованих ОПП та
акредитованих спеціальностей)

АБО

Керівник проектної групи (для ліцензованих
ОПП та ОПП, набір на які здійснюється вперше)

Дяченко А. В.
(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО

Протокол засідання кафедри

мистецтвознавства і мистецької освіти
(назва кафедри)

30.08.2023 № 1

Завідувач кафедри

Гончар К. Р.
(підпис, ініціали, прізвище)

Робоча програма навчальної дисципліни «Гендерна культура в мистецтві» для здобувачів вищої освіти за третім освітнім ступенем (освітньо-науковим рівнем «Доктор філософії») за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» КДАДПМД ім. М. Бойчука. 2024. 14 с.

Розробник(и): Сосік Ольга Даніїлівна, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри мистецтвознавства і мистецької освіти КДАДПМД ім. М. Бойчука

Робочу програму перевірено

Декан факультету

(підпис)

Дяченко А. В.

(ініціали, прізвище)

28.08.2024

Робоча програма розглянута та схвалена на засіданні науково-методичної ради факультету _____

декоративно-прикладного мистецтва

(назва факультету)

Протокол засідання НМР факультету 27.08.2024 № 1

Голова НМР факультету

(підпис)

Петрук Р. І.

(ініціали, прізвище)

1. **Опис навчальної дисципліни**

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів - 3	Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»	Нормативна
Модулів – 1	Спеціальність: 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»	Рік підготовки:
Змістових модулів – 1		Семестр
Індивідуальне науково-дослідне завдання _ (назва)		
Загальна кількість годин – 90		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 3	Освітній ступінь (освітньо-науковий рівень): «Доктор філософії» (освітній рівень третій)	Лекції
		20 год.
		Практичні
		-
		Семінарські
		10 год.
		Самостійна робота
60 год.		
		Вид контролю: поточний підсумковий
		Форма контролю: залік

2. Мета та заплановані результати навчання

2.1. Мета вивчення навчальної дисципліни «Гендерні питання в мистецтві» полягає у формуванні цілісного уявлення про вплив гендеру на художню творчість, мистецьку критику та культурні практики. Усвідомлення соціокультурної ролі мистецтва як інструменту боротьби з дискримінацією упосліджених груп та простору для реалізації гендерної рівності. Розвиток критичного мислення через аналіз мистецьких явищ з позицій гендерної рівності. Формування етичного підходу до створення і сприйняття мистецтва в контексті ідей інклюзивності та боротьби зі стереотипами.

2.2. Заплановані результати навчання модуля навчальної дисципліни

Внаслідок вивчення модуля навчальної дисципліни студент повинен бути здатним продемонструвати такі

програмні результати навчання:

ПРН1. Формувати системний науковий світогляд, професійну етику, інтелектуальний та дослідницький потенціал.

ПРН2. Переосмислювати та застосовувати наукові теорії, принципи, методи та поняття для розв'язання актуальних завдань та комплексних проблем в галузі мистецтвознавства.

ПРН3. Створювати нові ідеї та цілісні знання з мистецтвознавства і міждисциплінарних практик.

ПРН4. Застосовувати методи наукових досліджень у мистецтвознавстві, узагальнювати їх результати та впроваджувати у наукову й проєктну практику; вміти формулювати наукову гіпотезу та доводити її.

ПРН5. Застосовувати набуті знання та навички для проведення власного наукового дослідження й отримання достовірного результату; компетентно вирішувати питання досліджуваної проблематики.

ПРН6. Знати класичні та новітні концепції дослідження мистецтва, його періодизації для релевантної оцінки теоретичних та практичних проблем українського й світового образотворчого та декоративного мистецтва, реставрації, застосовувати сучасні міждисциплінарні підходи для їх вирішення.

ПРН7. Здатність досягати поставлених цілей, демонструвати самостійну та інноваційну дослідницьку роботу, що засвідчує високий ступінь академічної та професійної доброчесності.

РН9. Використовувати сучасні програмні продукти для пошуку, аналізу, обробки, репрезентації наукової інформації та спеціалізовані бази даних, що охоплюють сферу мистецтвознавства, культурології.

ПРН10. Ініціювати та розробляти інноваційні наукові та концептуальні мистецькі проєкти, покликані створювати нові знання та розширювати простір сучасних професійних художніх практик.

ПРН11. Вивчати та використовувати досвід зарубіжних країн у ефективній політиці з підтримки наукової діяльності учених, академічної мобільності, розроблені заходів щодо розвитку нових наукових шкіл. Складати пропозиції щодо

міжнародного наукового співробітництва, фінансування наукових досліджень у галузі культури і мистецтва.

РН13. Володіти професійними знаннями, оперувати понятійно-термінологічним апаратом, науковою методологією, ерудицією та системним мисленням для виконання кваліфікаційної роботи рівня доктора філософії зі спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація.

РН14. Публічно представити та захистити власні результати наукового дослідження у вигляді дисертації, оформленої відповідно до сучасних вимог; дискутувати в колі наукової спільноти, демонструвати результати в наукових публікаціях, доповідях на українських та міжнародних конференціях.

Вивчення модуля навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей

загальних:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність до розуміння предметної області та сучасного бачення перспектив її розвитку.

ЗК3. Здатність до генерування концептуальних, креативних та комплексних ідей при вирішенні науково-практичних та дослідницьких задач, зокрема в міждисциплінарних галузях.

ЗК4. Здатність до систематизації, аналізу та теоретичної артикуляції опрацьованих джерел інформації, застосування цих результатів у науково-дослідній та науково-педагогічній діяльності; розуміння значення дотримання етичних норм та авторського права при проведенні наукових досліджень, презентації їх результатів у науково-педагогічній діяльності.

ЗК5. Здатність до самостійного формулювання мети та завдань, визначення методів у проведенні комплексного наукового дослідження, у тому числі міждисциплінарного, на основі цілісного системного наукового світогляду та академічної доброчесності.

ЗК 6. Здатність до критичного аналізу інформації та її верифікації у процесі проведення наукового дослідження.

ЗК7. Набуття універсальних навичок дослідника, здатність аргументувати своє бачення та авторський підхід у вирішенні комплексного наукового завдання.

ЗК8. Здатність розробляти та втілювати наукоємні, науково-творчі проекти в українському, міжнародному культурному й освітньому процесі.

ЗК 9. Здатність працювати у міжнародному контексті, спілкуватися іноземною мовою, застосовувати сучасні методи та технології для комунікації.

спеціальних (фахових, предметних):

СК1. Розуміння мистецтва як феномену культури, закономірностей його розвитку та тенденцій в детермінованих періодах.

СК2. Знання й розуміння предметної області мистецтвознавчих досліджень, специфіки жанрово-видової структури мистецтва, його соціокультурного змісту, художніх, естетичних особливостей форми.

СК4. Здатність здійснювати опис, концептуальний, контекстуальний, художньо-стилістичний аналіз, інтерпретацію, атрибуцію та експертизу творів мистецтва, пам'яток культури.

СК5. Здатність застосовувати теоретичні та методологічні знання в галузі мистецтвознавства й міждисциплінарних напрямках та впроваджувати результати досліджень в наукову, експертну, реставраційну та педагогічну діяльність.

СК6. Розуміння значення національної художньої спадщини в контексті державотворчих та культуро-творчих процесів.

СК8. Розуміння сутності наукового пізнання в сфері мистецтвознавства, здатність до визначення проблемного поля та формулювання наукових задач, вміння реалізувати взаємозв'язок наукового знання з творчою практикою.

СК10. Здатність самостійно здійснювати науково-дослідницьку діяльність у мистецтвознавчій галузі, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

СК12. Здатність до застосування інноваційних і розширення та переоцінки існуючих знань у мистецтвознавчій практиці.

СК13. Здатність до самовдосконалення у професійній сфері упродовж життя, розробляти та реалізовувати проєкти, включаючи власні дослідження, що уможлиблює розв'язання значущих наукових соціокультурних проблем в мистецтвознавстві.

3. Передумови вивчення дисципліни

№ з/п	Навчальні дисципліни, вивчені раніше
1	Антропологія мистецтва

4. Очікувані результати навчання

Внаслідок вивчення навчальної дисципліни студент повинен бути здатним продемонструвати такі **результати навчання**:

знати:

- визначення понять «гендер», «гендерна ідентичність», «гендерна рівність», «гендерна дискримінація»;
- роль гендеру в історії мистецтва, зокрема позицію жінки як митця і об'єкту зображення, гендерну нерівність у художньому каноні;
- взаємозв'язки між гендером і мистецтвом;
- генезу формування в різних культурах зображення чоловічого та жіночого гендеру;
- феміністський аспект критики мистецтва, квір-теорію та інтерсекційні підходи в аналізі культурних явищ.

вміти:

- аналізувати художні твори крізь призму гендеру, зважаючи на соціокультурний контекст;
- ідентифікувати гендерні стереотипи та їхній вплив на створення і сприйняття мистецтва;
- використовувати гендерну оптику для проведення дослідницьких проєктів або написання аналітичних статей про мистецтво;
- інтегрувати знання з гендерних студій, історії мистецтва, соціології та культурології для цілісного бачення проблеми.

5. Програма навчальної дисципліни**5.1. Тематичний план навчальної дисципліни**

Назва модулів і тем	Кількість годин			
	усього	лек	сем	срс
Тема 1. Гендері аспекти в мистецтві.	17	4	2	20
Тема 2. Жіночі образи в мистецтві: історичний контекст.	22	4	2	10
Тема 3. Образ чоловіка в мистецтві та його зміни.	17	4	2	10
Тема 4. Гендерні стереотипи в популярній культурі та медіа.	17	4	2	10
Тема 5. Гендерна ідентичність та її відображення в сучасному мистецтві.	17	4	2	10
Усього годин	90	20	10	60

Загальний обсяг – **90 год.**, в тому числі:

Лекції **20 год.**

Семінарських – **10 год.**

Самостійна робота – **60 год**

5.2. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми, її анотація	Кількість годин
		ДФН
1	Тема 1. Гендері аспекти в мистецтві. Репрезентація гендерних наративів в Європейському мистецтві від	4

	первісних часів до сучасності. Внесок жінок у мистецтво: від класичних прикладів до сучасних. Відомі художниці, які змінили уявлення про роль жінок у мистецтві. [2], [3], [6], [8], [11], [12], [13]	
2.	Тема 2. Жіночі образи в мистецтві: історичний контекст. Репрезентація жінок у мистецтві різних епох (античність, середньовіччя, ренесанс). Проблема тілесності в репрезентації жіночих образів: Жіноче тіло в образотворчому мистецтві Стародавнього світу та Середньовіччя; Ренесанс та бароко: ідеалізація та еротизація жіночого тіла; Естетизм та декаданс – ідеалізація мертвого жіночого тіла; Модернізм та експерименти з тілесністю. Виникнення феміністичного мистецтва як реакції на об'єктивацію жіночого тіла. [9], [12], [13], [16], [17]	4
3.	Тема 3. Образ чоловіка в мистецтві та його зміни. Ідеалізований образ чоловіка у класичному мистецтві. Стереотипи маскулінності та їхня еволюція. [1], [6], [8], [13]	4
4.	Тема 4. Гендерні стереотипи в популярній культурі та медіа. Гендерні ролі в кінематографі, музичних кліпах, рекламі. Вплив поп-культури на формування гендерних уявлень. [4], [5], [10], [13], [14]	4
5.	Тема 5. Гендерна ідентичність та її відображення в сучасному мистецтві. Поняття гендерної ідентичності: чоловіча, жіноча, небінарна ідентичності. Дослідження художниками питання гендерної ідентичності у своїх роботах. [1], [7], [9], [14], [15]	4
Усього годин		20

5.3. Семінарські заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		ДФН
1.	Тема 1. Гендерні аспекти в мистецтві. Гендерна рівність у мистецтві як аспект суспільного розвитку.	2
2.	Тема 2. Жіночі образи в мистецтві: історичний контекст. Порівняння реальних умов життя жінок із їхнім зображенням у мистецтві. Відомі феміністичні художниці та їхні роботи (Джуді Чикаго, Фріда Кало, Барбара Крюгер та інші). Переосмислення жіночого тіла: від об'єкта до символу боротьби за права.	2
3.	Тема 3. Образ чоловіка в мистецтві та його зміни. Соціальні та культурні фактори, які найбільше вплинули	2

	на зображення чоловіків у різні епохи. Вплив чоловічих образів у мистецтві на сучасне суспільство.	
4.	Тема 4. Гендерні стереотипи в популярній культурі та медіа. Сучасні приклади, що руйнують гендерні стереотипи.	2
5.	Тема 5. Гендерна ідентичність та її відображення в сучасному мистецтві. Трансгендерні та небінарні митці: їхній вплив та позиція у світі мистецтва.	2
Усього годин		10

5.4. Самостійна робота

№ з/п	Найменування робіт (теми)	Кількість годин	Вид контролю
1	Тема 1. Гендерні аспекти в мистецтві.	20	поточний
2	Тема 2. Жіночі образи в мистецтві: історичний контекст.	10	поточний
3	Тема 3. Образ чоловіка в мистецтві та його зміни.	10	поточний
4	Тема 4. Гендерні стереотипи в популярній культурі та медіа.	10	поточний
5	Тема 5. Гендерна ідентичність та її відображення в сучасному мистецтві.	10	поточний
Усього годин		60	Диф.залик

6. Засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування

Під час викладання курсу використовуються наступні методи навчання:

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

За джерелом інформації:

- Словесні: лекція (традиційна, проблемна) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій, пояснення, розповідь, бесіда.
- Наочні: ілюстрація, демонстрація, презентація.

За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, репродуктивно-варіативні, пошукові, творчі, проблемно-пошукові, інтегративні.

За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з ілюстративним матеріалом.

2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення

ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

- Добір додаткового теоретичного та ілюстративного матеріалу.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи діагностики:

методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда.

методи письмового контролю: модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування; реферативно-дослідницька курсова робота.

Методи творчо-пошукового контролю: творчо-пошукове тестування; аналіз варіативності пошукових ескізів; аналіз образно-емоційної складової проектної графіки.

методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

7. Критерії оцінювання результатів навчання

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Розподіл балів за 100-бальною шкалою (2-й семестр)	
Поточний контроль (ПК)	
Форми поточного контролю змістових модулів	Максимальні бали за виконані завдання
Т. 1. Гендері аспекти в мистецтві.	20
Т. 2. Жіночі образи в мистецтві: історичний контекст.	20
Т. 3. Образ чоловіка в мистецтві та його зміни.	20
Т. 4. Гендерні стереотипи в популярній культурі та медіа.	20
Т. 5. Гендерна ідентичність та її відображення в сучасному мистецтві.	20
Разом за дисципліну	100

8.1 Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка а ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	

60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Робоча програма навчальної дисципліни «Гендерна культура в мистецтві» для здобувачів вищої освіти за третім освітнім ступенем (освітньо-науковим рівнем «Доктор філософії») за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» КДАДПМД ім. М. Бойчука. 2024. 14 с.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Мельник Тетяна. Мельник Т. Трансформація образів чоловічого та жіночого у візуальній культурі України періоду незалежності. Гендерний аспект. : дис. ... д-ра філософії в галузі культурології : 034. Київ, 2023. 238 с.
2. Бовуар С. *Друга стаття*. Київ: Основи, 2017. 368 с.
3. Агеєва В. *Філософія жіночого існування* / Передмова до кн. С. де Бовуар. Друга стаття. Київ, 1994. Т. 1. С. 14–26.
4. Андрушко Л. Гендерні стереотипи в українській рекламі // *Вісник Львівської національної академії мистецтва*. 2010. № 23. С. 397–404.
5. Брюховецька О. «Я українка»: постер-кампанія, яка закликає замислитися над статусом жінок-заробітчанонок. *Українська правда*. URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2018/10/28/233858/>
6. Бурейчак Т. *Соціологія маскуліності*. Львів: Магнолія 2006, 2011. 142 с.
7. Галерея Тетяни Миронова представляє актуальний contemporary art. Webархів. URL: <https://web.archive.org/web/20110726232121/http://www.knuj.org/ua/news.html?id=556>
8. Гапон Н. Філософія постструктуралізму Ж. Дельоза: перспективи теоретизування про гендер. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. №16. URL: http://www.apfs.in.ua/v16_2017/8.pdf
9. Гліба Г., Яковленко К. Молоко за шкоду: сексуальність, тілесність та інтимний простір в українському мистецтві 1990-х років // *Блок*. URL: <https://blokmagazine.com/ua-молоко-за-шкоду-сексуальність-тілес/>

10. Грицюта Н. М. Архетипи української ментальності у сучасній рекламі // *Інформаційне суспільство*, 2011. №14. С. 44–51.
11. Еко У. Історія потворності. Київ: Слово, 2007. 456 с.
12. Естес К. *Жінки, що біжали з вовками. Архетип Дикої жінки у міфах та легендах*. Київ: Yakaboo Publishing, 2019. 528 с.
13. Купцова Т. *Теорія архетипів та їх гендерна складова* // *Наукові записки*. Серія «Філософія». Острог: Видавництво національного університету «Острозька академія», 2013. №12. С. 221–229.
14. Кісь О. Моделі конструювання гендерної ідентичності жінки у сучасній Україні // *Незалежний культурологічний журнал «І»*. 2003. № 27. С. 37–58.
15. Копилова Надія. Гендерні варіації фемінності у сучасних українських художніх практиках. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. Випуск 43, 2022, 62–68.
16. Сосік О. Прерафаеліти як передвісники нових підходів до зображення гендеру в мистецтві. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Михайло Бойчук: Візія і місія». (30 жовтня 2024 р. Київ). с. _____
17. Sosik O. Images of a Women in the Art of Decadence. *Visual Culture of Ukraine*, 1, 40–49.

12. Узгодження робочої програми навчальної дисципліни

Л И С Т

узгодження робочої навчальної програми
з дисципліни **Гендерна культура в мистецтві**,
(назва навчальної дисципліни)

складеної відповідно до освітньо-професійної програми підготовки докторів філософії за напрямом/спеціальністю 023 образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

розробленої

кандидатом мистецтвознавства, доцентом кафедри ММО Сосік О. Д.

	Прізвище, ім'я, по батькові завідувача	Підпис	Дата та № протоколу засідання кафедри
Кафедра, за якою закріплена дисципліна – <u>Мистецтвознавства і мистецької освіти</u> (назва кафедри)			
Випускова кафедра – <u>Мистецтвознавства і мистецької освіти</u> (назва кафедри)			

13. Зміни та доповнення до робочої програми навчальної дисципліни

№ з/п	Зміст внесених змін (доповнень)	Дата та номер протоколу засідання кафедри	Примітки